

Література

1. Lillesand, T.M., Kiefer, R.W. Remote Sensing and Image Interpretation. John Wiley & Sons, 1979. – 198 p.
2. Hildebrandt, Gerd. Deutschland <Bundesrepublik>/ Bundesminister für Forschung und Technologie Agrisar '86: Forschungsbericht Fernerkundung/ G. Hildebrandt, R. Keßler, D.A. Anthony. – Freiburg i. Br.: Abt. Luftbildmessung und Fernerkundung, Albert Lu, 1989. – 132 S.
3. Бауэр Л., Вайничке Х. Забота о ландшафте и охрана природы: Пер. с нем. – М.: Прогресс, 1971. – 264 с.
4. Копій Л.І. Основні причини зменшення лісистості ландшафтів Львівщини// Наукові праці ЛАНУ. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 1. – С. 51-54.
5. Копій Л.І. Вплив структури земельних ресурсів західного регіону України на еродованість земель// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 1999, вип. 9.12. – С. 74-79.

УДК 639.1:378.4:63

Проф. П.І. Лакида¹, д-р с.-г. наук;
доц. В.М. Смагол², канд. біол. наук – Національний
аграрний університет, м. Київ

ПЕРЕДУМОВИ, ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО" В НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Проаналізовано сучасний стан мисливствознавчої освіти в Україні і, зокрема, в Національному аграрному університеті. Висвітлено засади орієнтації мисливського господарства України за зразком його ведення в країнах Європи.

*Prof. P.I. Lakyda; doc. V.M. Smagol' – National Agricultural
University of Ukraine, Kiev*

Pre-conditions, achievements and prospects of the specialty "hunting" at the national agricultural university of Ukraine

Current state of hunting education in Ukraine, especially at the National Agricultural University, have been analyzed. Grounds for orientation of Ukrainian hunting to European standards have been shown.

В умовах сталого управління галузями народного господарства України нагальною постає проблема комплексного підходу до раціонального використання, відновлення та збереження природних ресурсів. Складовою часткою цієї проблеми є регулювання ресурсів живої природи і, зокрема, тваринного світу, для організації, регламентації і удосконалення використання якого існує окрема форма людської діяльності – мисливське господарство. Успішний розвиток цієї галузі забезпечує наявність відповідної інфраструктури, вагомим елементом якої є кваліфікований кадровий потенціал.

На теренах колишнього Радянського Союзу кваліфікованих фахівців з мисливського господарства готували в кількох спеціалізованих навчальних закладах, які, здебільшого, знаходилися на території Російської Федерації. Ос-

¹ Директор навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового господарства (director of Education-Research Institute of Forestry and Landscape Architecture at the National Agricultural University of Ukraine)

² Доцент кафедри лісівництва і мисливствознавства ННІ ЛіСПГ Національного аграрного університету (assistant professor of the Department of Silviculture and Hunting of ERI FLA at the National Agricultural University of Ukraine)

вітні програми цих закладів були зорієнтовані на промислове ведення мисливського господарства, яке базувалося на екстенсивному використанні мисливських ресурсів – планова заготівля хутрової та м'ясної продукції складала значний відсоток економіки Сибіру та Далекого Сходу.

В Україні ведення мисливського господарства завжди було тісно пов'язане з іншими сферами людської діяльності – лісовим та сільським господарством, що, на час проголошення незалежності, створило передумови для орієнтації мисливського господарства за зразком його ведення в розвинутих Європейських країнах. Україна має значний потенціал для високоефективного ведення мисливського господарства (різноманітний склад мисливської фауни, сприятливі кліматичні умови, багаті традиції, можливість розвитку мисливського туризму тощо), який, на жаль, реалізується тільки частково. Причиною тому є недостатня розробка теоретичних і практичних основ ведення інтенсивного мисливського господарства, а також – відсутність достатньої кількості фахівців. Варто згадати, що на сьогодні в мисливському господарстві України працює тільки 3-4 % спеціалістів з освітою мисливствознавця.

Традиційно склалося, що ведення мисливського господарства в Україні завжди було тісно пов'язано з лісокористуванням, тож і потреба у фахівцях відповідного профілю тривалий час забезпечувалася на базі Національного лісотехнічного університету та лісогосподарського факультету Національного аграрного університету. В НАУ виникнення та становлення спеціалізації "Мисливське господарство" для випускників з базовою освітою "Інженер лісового господарства" тісно пов'язано з іменем найстарішого біолога-мисливствознавця в Україні (а тепер, напевно, і на теренах колишнього Радянського Союзу), доктора біологічних наук, професора Олексія Олександровича Салганського. Дякуючи його зусиллям та завдяки його учням, в університеті читають близько 20 самостійних дисциплін мисливствознавчого профілю, створено Музей лісових звірів і птахів з унікальною колекцією експонатів, проводять наукову роботу.

Проте, загальнодержавні тенденції розвитку агропромислового і лісового комплексів висувають перед мисливським господарством нові вимоги, які мають відповідати сучасним поглядам щодо раціонального використання мисливських ресурсів, відновлення національних мисливських традицій і, врешті-решт, забезпечення власної рентабельності. В Україні і, зокрема, в галузі її мисливського господарства вже давно назріла необхідність у кваліфікованих фахівцях з базовою вищою біологічною освітою. Враховуючи ситуацію, в Навчально-науковому інституті лісового та садово-паркового господарства (ННІ ЛіСПГ) Національного аграрного університету з 2004 року розпочато підготовку фахівців зі спеціальності 6.130400 – "Мисливське господарство" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" з ліцензованим обсягом прийому на навчання 30 (у т.ч. 20 – за держзамовленням) осіб у рік.

Попри все, треба відзначити, що ліцензування нової спеціальності завершилося тільки в кінці березня 2004 р., а вже в липні відбулися вступні іспити. Відкриття спеціальності "Мисливське господарство" в НАУ залишилося

поза увагою широкого загалу, що обумовило набір на перший курс, м'яко кажучи, специфічного контингенту. Зокрема, на 20 місць держзамовлення було подано тільки 18 заяв. Таким чином, у 2004 р. виникла потреба створити спільний конкурс із спеціальностей "Мисливське господарство" і "Лісове господарство", враховуючи те, що вони, як і "Садово-паркове господарство", функціонують у спільному навчально-педагогічному напрямку.

В наступні 2005 та 2006 роки кількість абітурієнтів за спеціальністю "Мисливське господарство" була ледь більшою щодо кількості очікуваних вступників. Причин такого низького конкурсу можна віднайти немало, проте, основною і найбільш вагомою ми вбачаємо нерозуміння, а відповідно, і неналежне ставлення до проблем мисливського господарства керівництва держави. Згадати хоча б сумнозвісну пропозицію Президента України про закриття полювання на 10 років, яка одразу ж знайшла відповідну оцінку в тлумаченні широкого загалу. Часто, попри бажання нащадків, більш прагматичне покоління їхніх батьків бачить у своїх дітях пасічників, а не мисливствознавців.

Водночас, вистачає і власних недоліків. Враховуючи спільний напрямок з інженерами лісового господарства та ландшафтними архітекторами, майбутні мисливствознавці, першим, тобто профільним вступним іспитом, здають математику. На цьому проблеми не вичерпуються, оскільки наступні 1,5 року (3 семестри) вони вивчають аналогічні дисципліни, опанування частини з яких навряд чи знадобиться мисливствознавцям на виробництві. Натомість, навантаження загальнобіологічних та спеціальних дисциплін має недостатній обсяг. Тому логічним виглядає відкриття окремого напрямку "Мисливське господарство", що дозволило б якісно змінити навчальні плани одноїменної спеціальності, орієнтуючи їх на досвід провідних мисливського господарських навчальних закладів Росії та Європи.

Як вже згадувалося вище, досвідчених спеціалістів-практиків з відповідною освітою в Україні обмаль, але ще більш гіркою постає картина забезпечення педагогічними кадрами. Попри це, впродовж останніх років на кафедрі лісівництва і мисливствознавства ННІ ЛіСПГ НАУ сформувалася група молодих фахівців з базовою освітою як біологічного, так і лісогопідприємського профілю. Коло наукових інтересів працівників кафедри значною мірою охоплює організаційні питання мисливського господарства, біотехнію, особливості поведінки та біології основних видів мисливських тварин тощо, що в перспективі має створити передумови відкриття при спеціалізованій раді із захисту дисертацій в НАУ спеціальності 06.02.03 – звірівництво і мисливствознавство (за аналогом у Російській Федерації).

Окремо треба відзначити забезпечення практичної підготовки фахівців відповідної спеціальності. Основним, і на сьогодні, найвагомішим надбанням ННІ ЛіСПГ є Музей лісових звірів і птахів, що має більше ніж 50-річну історію і віднедавна названо ім'ям свого засновника – професора Салганського. Згадуючи унікальність деяких його експонатів (яких нараховується близько 2 тис.), треба відзначити далеко не найкращі умови їх зберігання. На сьогодні музей нагадує склад, який "не бачив" ремонту чи не з часу свого заснування. У 2004 році, було створено сучасний проект організації му-

зею з урахуванням досвіду провідних вітчизняних та іноземних фахівців музейної справи. Найближчим часом заплановано його реконструкцію, після якої експонати музею слугуватимуть не тільки наглядними посібниками для студентів НАУ, а й зароблятимуть кошти, які за деякий час відшкодують його ремонт.

Водночас, треба вказати, що на сьогодні колекція музею містить надлишок експонатів, який перевершує необхідну кількість майбутньої експозиції в кілька разів. Тож, виникає необхідність створити фондове приміщення для збереження навчального та обмінного матеріалу, яке має відповідати наступним вимогам: відсутність вологи та різких перепадів температури, що виглядає вкрай нагально на тлі загального браку площі ННІ ЛіСПГ.

Зараз перед викладацьким складом ННІ є невідкладна справа створити засади для набуття студентами-мисливствознавцями відповідних практичних навиків. Задля цього, між дирекцією ННІ ЛіСПГ і керівництвом Національного природного парку "Деснянсько-Старогутський" (Сумська обл.), Регіональним ландшафтним парком "Міжрічинський" (Чернігівська обл.), Поліським природним заповідником (Житомирська обл.), Державною резиденцією "Залісся" (Київська обл.), Природним заповідником "Мис Март'ян" (АР Крим), Новоград-Волинським державним лісомисливським господарством (Житомирська обл.) укладено відповідні угоди про науково-педагогічне співробітництво. Окремо треба відзначити залучення до наукової роботи згаданих підприємств працівників ННІ ЛіСПГ.

Водночас, дедалі більш актуальним стає питання про створення власного мисливського господарства при ННІ ЛіСПГ з комплексом біотехнічних споруд, розплідником мисливських собак, звірофермою, навчальною колекцією мисливської зброї чи навіть невеликим живим куточком представників вітчизняної фауни.

Наразі постає питання перегляду функціонування галузі мисливського господарства в Україні, часто на новій для нього, приватній основі, тож актуальним є поглиблення студентами знань про економіку та менеджмент мисливського господарства. Крім цього, в державі чим більше розширюють мережі природно-заповідного фонду, що спонукає робити значний акцент у навчальних програмах на питаннях екології та охорони природи. На перспективу в розрізі спеціальності "Мисливське господарство" хотілося б бачити окремі спеціалізації з охорони тваринного світу, звірівництва, розведення дичини, мисливського собаківництва, експертизи та ремонту мисливської зброї, зоопарківської справи тощо.

Зараз ми усвідомлюємо, що процес становлення спеціальності "Мисливське господарство" в Національному аграрному університеті має низку проблем і надалі їх навряд чи стане менше, проте підготовка фахівців з мисливського господарства, на наш погляд, передбачає не тільки надання їм відповідного рівня освіти, але насамперед – прищеплення студентам культури ведення мисливського господарства, яке крім власне полювання повинно мати глибокий естетичний зміст спілкування з живою природою.